

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та управління навчальним закладом

Кваліфікаційна робота
магістра
з теми: «**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ
ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ**»

Виконала: здобувач вищої освіти
заочної форми навчання
ОП Управління навчальним закладом
спеціальності 073 Менеджмент
Сюзанна ШЕЛЬГОРІНА

Науковий керівник:
Оксана ГОРБАТЮК,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та управління
навчальним закладом

Рецензент:
Тетяна ДУТКЕВИЧ,
кандидат психологічних наук,
професор кафедри психології освіти

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ	7
1.1. Проблема підготовки дитини до навчання в школі	7
1.2. Педагогічні детермінанти готовності дитини до навчання в школі	17
РОЗДІЛ ІІ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ	30
2.1. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки дітей до школи	30
2.2. Проблеми та шляхи забезпечення неперервності та наступності дошкільної та початкової освіти	41
2.3. Комплексне діагностування готовності дитини до систематичного навчання	53
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. Здійснення переходу загальної середньої освіти на новий зміст, структуру і термін навчання вимагає перегляду підходів до організаційної роботи з підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі. Тому ми спільністю можемо стверджувати, що проблема забезпечення якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти є актуальною в сучасній українській науці. Різні аспекти професійно-педагогічної підготовки дітей до школи досліджують В. Берека, Л. Воротняк, Л. Артемова [3], А. Бойко [9], Л. Божович [10], А. Богуш [12], М. Волокітіна [20], В. Давидова [24], О. Савченко [54], Л. Федорович [61], О. Гура, О. Крішова, Ю. Бабанський, В. Безпалько, Л. Білоусова, В. Верчесова, С. Іванова, Н. Кузьміна та інші.

Під педагогічними умовами підготовки дітей до школи ми розуміємо комплекс педагогічних заходів, спрямованих на загальний розвиток дитини, створення передумов для формування основ загальноосвітніх умінь та навичок, які забезпечують її успішну навчальну діяльність не тільки в початкових класах але на наступних життєвих етапах. Дослідити умови підготовки дітей до школи, а також шляхи та способи їх реалізації (впровадження в життя) – основна мета наших досліджень. Оскільки аналіз наукових доробок, які стосуються проблеми наших досліджень свідчать про те, що сьогодні у вітчизняній педагогіці проблема формування готовності дітей дошкільного віку до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти і визначення критеріїв, показників та рівню її сформованості не одержала наукового осмислення і практичної реалізації. Тобто ми можемо констатувати той факт, що реалізація особистісно зорієнтованого освітньої парадигми вимагає пошуку нових шляхів розв'язання виховання завдань на засадах гуманізації, демократизації, гуманізації та духовності. Такий підхід до проблеми підготовки дітей до школи викладені в, першу чергу, творчим осмислення сучасна концепцій гармонійного розвитку

підростаючих поколінь, тому числі й забезпечення наступності перспективності дошкільної і початкової ланок системи освіти.

Найбільш виразною ознакою сучасних перетворень у системі національної освіти є нагальна потреба в її реформуванні на засадах не перспективності. До ключових завдань на етапі переходу закладів загальної середньої освіти на навчання дітей з шестирічного віку слід віднести створення умов для забезпечення їхньої готовності до школи як результату відповідно особистісного, інтелектуального, мовленнєвого та фізичного розвитку. Не зважаючи на те, що законодавча і науково-методичне база для повноцінного розв'язання проблеми, в цілому, створена, вона повною мірою нереалізована через перепони, які мають місце у вітчизняній освітній системі і в українському суспільстві взагалі. Тому питання, пов'язані з наступністю і перспективністю дошкільного та початкового навчання не тільки залишаються актуальними, а й стають щодня гострішими.

Усе вище сказане дає нам підстави зробити висновок про важливість вибраної нами теми дослідження.

Мета дослідження – визначити, дослідити та теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи.

Об'єкт дослідження – процес підготовки дітей до школи.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи.

Гіпотеза дослідження базується на припущенні ефективності процесу підготовки дітей до систематичного навчання у школі за наявності сукупності організаційно-педагогічних умов, які передбачають застосування комплексу організаційно-методичних засобів, направлених на підготовку дитини до школи.

Завдання дослідження:

- виявити взаємозв'язок основних складових готовності дітей до готовності навчання в школі;

- розкрити механізми комплексного діагностування готовності дитини до систематичного навчання (визначити критерії, показники та рівні і готовності до навчання);
- визначити й обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи;
- обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи;
- охарактеризувати і визначити шляхи реалізації неперервності освітнього процесу на етапах дошкільної та початкової освіти;
- дослідити методи і засоби здійснення комплексного діагностування готовності дитини до систематичного навчання.

Теоретико-методологічною основою. Для досягнення поставленої мети і розв'язання визначених задач використовувався комплекс методів дослідження, що доповнювали один одного, а саме:

емпіричні – діагностичні (анкетування, інтерв'ювання, бесіди, опитування, педагогічне спостереження, аналіз продуктів діяльності дітей старшого дошкільного віку), за допомогою яких вивчався стан сформованості моральної вихованості старших дошкільників;

системно-структурний – за допомогою якого опрацьовано наукову літературу, визначено проблему, актуальність, зміст наукового дослідження;

статистичні – кількісний і якісний аналіз одержаних результатів для забезпечення об'єктивності діагностики та їх достовірності.

Організація дослідження. В ході написання магістерської роботи з метою розкриття змісту окреслених питань нами були використані наступні методи:

- теоретичні, які включають в себе: особистісно-структурований аналіз, метод узагальнення та абстрагування;
- обсерваційні, які включають: метод спостереження та метод рейтингу.

База дослідження. Базою наших досліджень є дошкільні заклади і початкові класи смт Дунаївці.

Наукова новизна. В ході проведених досліджень було:

- встановлено взаємозв'язок складових готовності дітей до навчання в школі;
- розкрито механізми комплексного діагностування готовності дитини до систематичного навчання;
- обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи;
- обґрунтовані шляхи реалізації неперервності освітнього процесу.

Апробація. Головні положення роботи доповідалися і обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки та управління навчальним закладом Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, а також на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Інноваційна діяльність: пріоритети розвитку сучасного здобувача освіти» (12 травня 2022 року) з доповіддю «Проблема підготовки дитини до навчання в школі в умовах сьогодення».

Публікація:

Шельгоріна С.І. Проблема підготовки дитини до навчання в школі в умовах сьогодення. Збірник матеріалів Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (12 травня 2022 р.). Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко, 2022. 84 с., С. 17-20.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох основних розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 76 сторінок.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі підготовка дітей до школи із психолого-педагогічної проблеми переросла у проблему великої соціальної значимості, бо ставиться завдання підготувати дитину до навчання у початковій школі. У розв'язанні цього складного і відповідального завдання велика роль належить не лише педагогам, а й працівникам дитячих садків, а також батькам. Адже зі вступом дитини до школи в її житті починається новий етап, де ігрова діяльність змінюється навчальною. Процес адаптації до нових умов потребує значних духовних і фізичних сил дитини. Успіх цього процесу великою мірою залежить від того, яку психологічну та морально-вольову підготовку до роботи на наступних етапах отримає вихованець, перебуваючи в дитячому садку та у першому класі школи [71].

Практика свідчить, що там, де налагоджені тісні контакти вчителів, батьків і вихователів, де організовано взаємний обмін досвідом, де постійно аналізується діяльність дитячого садка, рівні підготовки дітей до школи значно вищий, а отже і вища ефективність діяльності вчителя початкових класів.

Зважаючи на актуальність даної проблеми нами були проведені дослідження з питань підготовки дітей до школи. На основі проведених досліджень нами зроблені наступні висновки:

- 1) педагогічний процес підготовки дітей до школи повинен бути цілеспрямованим і передбачати здійснення організаційної, методичної, психолого-діагностичної та корекційно-розвивальної роботи;
- 2) пріоритетним завданням діяльності дошкільних закладів освіти є забезпечення фізичної, розумової і психічної готовності дитини до школи;
- 3) необхідною умовою підготовки дитини до систематичного навчання є врахування родинного виховання;
- 4) важливим є поєднання навчання і творчих пошуків самої дитини;

- 5) особливе значення відіграє індивідуалізація навчання і виховання дитини;
- 6) не менш важливим є забезпечення неперервності освітнього процесу на етапах дошкільної та початкової освіти тощо;
- 7) найбільш широко використовуваними і найбільш дієвими в ході діагностування готовності дитини до систематичного навчання є педагогічний та психологічний підходи;
- 8) дослідження готовності дітей дошкільного віку до систематичного навчання повинно бути комплексним.

Сукупність всіх вище перерахованих заходів дасть можливість забезпечити успішну підготовку дитини до школи.

СПОСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амонашвили Ш.А. В школу – с шести лет // Педагогический поиск. К.: Педагогика, 1988. С.46-49.
2. Анісімова Г.О. З дошкільної ланки освіти в початкову: проблеми наступності: методичні рекомендації / Г.О. Анісімова, О.В. Нікулочкіна. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 76 с.
3. Артемова Л.В. Формування суспільної спрямованості учня дошкільника у грі. К.: Вища школа, 1988. 160 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] http://lozdnz9.my1.ru/bazovij_komponent_doshkilnoji_osviti_ukrajini-nova.pdf
5. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання. К.: ІЗМП, 1998. 204 с.
6. Богуш А.М. Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервності освіти / А.М. Богуш // Дошкільне виховання. – 2001. – №11. – С.11.
7. Богуш А.М., Шиліна Н.Є. Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання у школі. Одеса: ПНЦ АПН України, 2003. 492 с.
8. Божович Л.І. Ставлення дошкільнят до вчення як психологічна проблема // Питання психології школяра. К., 1951. С. 3-28.
9. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. К., 1996. 146 с.
10. Божович Л.І. Ставлення дошкільнят до вчення як психологічна проблема // Питання психології школяра, 1951. С. 3-28.
11. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2004 376 с.
12. Богуш А.М., Шиліна Н.Є. Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання у школі. Одеса: ПНЦ АПН України, 2003. 492 с.
13. Бушуєва Н. Шестирічки: формування повноцінної навчальної мотивації. *Дошкільне виховання*, 2002. № 9. С. 4-12.

14. Бихова, Н.О. Розвиток емоційної сфери молодших дошкільнят в процесі соціалізації / Н.О. Бихова, Г.А. Сухорукова. Молодий вчений, 2018. № 41 (227). С. 164-167.
15. Венгер Л.А. Психологічна готовність дитини до школи // Запитання психології, 1984. № 4. С. 12-14.
16. Виготський Л.С. Гра та її роль у психічному розвитку дитини // Питання психології, 1966. № 6. С. 16-18.
17. Виготський Л.С. Уява та творчість у дитячому віці. К.: Освіта, 1991. 3 с.
18. Виготський Л.С. Зібрання творів: У 6-ти т. Т.2. К., 1956. С. 445-447.
19. Виготський Л.С. Мислення і мова // Збірник тв. у 6 томах. К.: Педагогіка, 1984. Т.2. 247 с.
20. Волокітіна М.М. Нариси психології молодших школярів. Л.: Педагогіка, 1955. 203 с.
21. Гільбух Ю.З. Діагностика психологічної готовності до шкільного навчання // Темперамент та пізнавальні здібності школяра. К., 1993. С.178-208.
22. Голота Н. Психологічна готовність старших дошкільників до викликів початкової освіти. *Вихователь – методист дошкільного закладу*, 2012. № 5. С. 50-54.
23. Горобченко І.М. Наступність між дошкільною та початковою загальною освітою. *Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема: матеріали обласної онлайн-конференції*. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 84 с. С.36-39.
24. Давидов В.В. Проблеми навчання: Досвід теоретичного і експериментального психологічного дослідження. К.: Педагогіка, 1986. 240 с.
25. Дубровіна І.В. Шкільна психологічна служба. Х.: Прес, 1991. 223 с.
26. Дьюї Дж. Введення у філософію виховання. К.: «Просвіта», 1921. 63 с.
27. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт.кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-

- Білоskalенко [та ін.]; наук.ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. Ун-т. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
28. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років. К.: Богдана, 2003. 327 с.
29. Єфімкіна Р. Дитяча психологія: методичні вказівки. Науково-навчальний центр психології, 1995.
30. Закону України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 р. № 2628 ІІІ (зі змінами).
31. Запорожець О.В. Деякі психологічні проблеми дитячої Ігри // Дошкільне виховання, 1965. № 10. С. 77-79.
32. Ілляшенко Т. Про готовність дітей до шкільного навчання. Початкова школа, 2002. № 3. С.69-71.
33. Калмикова Л.А. Спадкоємність у формуванні граматичного ладу мови дошкільнят та молодших школярів. Автореф. дис. ...канд. пед. наук. К., 1982. 16 с.
34. Клепацька О.П. Реалізація завдань наступності в діяльності ДНЗ та школи. *Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема: матеріали обласної онлайн-конференції*. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 84 с. С. 81-83.
35. Клепко С.Ф. Поняття майстерності як альтернатива «компетентності» в освіті / С.Ф. Клепко // Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна : зб. наук. пр. / [редкол. : Н. Г. Ничкало (голова), та ін. ; упоряд. : Н. Г. Ничкало, О. М. Боровік] ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. К. : Богданова А.М., 2013. С. 133-145.
36. Козаченко І.В. Загальна теорія статистики. К.: Вища школа, 1975. 236 с.
37. Концепція загальної середньої освіти (12 річна школа) // Педагогічна газета, 2002. №1(91).
38. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / За ред. Л.М.Проколієнко. К.: Рад. шк., 1989. 608 с.

- 39.Лаврівська Ю.В. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема. *Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема: матеріали обласної онлайн-конференції*. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 84 с. С. 71-73
- 40.Леонт'єв О.М. Психічне розвиток дитини на дошкільному віці// Питання психології дитини дошкільного віку, 1948.
- 41.Леонт'єв А.М. Проблеми розвитку психіки. 4-те вид. К: Освіта, 1981. 584 с.
- 42.Макаренко А.С. Книга для батьків // Твори. Т.4. С.5.
- 43.Малютко. Програма виховання дітей дошкільного віку. К.: НДІ, 1991 198 с.
- 44.Методика виявлення мовних порушень у дітей та діагностика їхньої готовності до шкільного навчання / Є.Ф.Соботович, Л.Є.Андрусин, Л.І.Бартенєва та ін. К.: ПП «Компанія «Актуальна освіта», 1998. 127 с.
- 45.Назаренко А. Сім'я і дошкільний заклад // Дошкільне виховання, 2001. №8. С.10-11.
- 46.Нижегородцева Н.В., Шадріков В.Д. Психолого-педагогічна готовність дитини до школи. Луганськ: ВЛАДОС, 2001. 256 с.
- 47.10. Обласна науково-методична проблема «Соціалізація дітей та учнівської молоді у сучасних умовах»: стан реалізації мети та проблемні питання. Методичні рекомендації щодо виконання завдань формувального етапу обласної науково-методичної проблеми / укладачі: Л.М. Назаренко, С.О. Воротило. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. 74 с.
- 48.Особливості психічного розвитку дітей 6-7 річного віку/За ред. Д.Б. Ельконіна, А.А. Венгер, 1988. 132 с.
- 49.Павлютенко Є.М., Крижко В.В. Оцінка ступеня готовності дітей до навчання у школі: Метод рекомендації. - Запоріжжя, 1992. С. 7-8.
- 50.Панасюк Т. Наступність і перспективність дошкільної та початкової освіти / Т. Панасюк // Практика управління закладом освіти, 2011. №3. С. 4-5.
- 51.Положення про дошкільний заклад // Дошкільне виховання, 2003. №5. С.3-6.

52. Про зарахування дітей до 1 класу загальноосвітнього навчального закладу / Лист Міністерства освіти і науки України від 13.04.2001 р. № 1/9- 157 // Директор школи, 2002. № 21-22 (165-166).
53. Сайко Н.О. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку в процесі підготовки до школи: *Збірник «Школа першого ступеня: теорія і практика»*. Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту. Переяслав-Хмельницький, 2002. 200 с.
54. Савченко О. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи/ Початкова школа, 2012. №8. с. 1-6.
55. Середняцька А. Підготовка до школи дітей, які не відвідують дошкільних закладів // Дошк. Вих., 2001. № 8. С 4-5.
56. Сімановський А.А. Розвиток творчого мислення дітей. - Ярославль, 1996. 138 с.
57. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. К.: Рад. школа, 1977. Т. 3. 670 с.
- 58.8. Сухорукова Г. Шляхи забезпечення перспективності і наступності в навчанні малювання дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку [Електронний ресурс] / <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/85/15023-shlyaxi-zabezpechennya-perspektivnosti-inastupnosti-v-navchanni-malyuvannya-ditej-starshogo-doshkilnogo-i-molodshogo-shkilnogoviku.htm>
59. Тарапака Н.В. Шляхи реалізації неперервності освітнього процесу на етапах дошкільної та початкової освіти. *Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема: матеріали обласної онлайн-конференції*. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 84 с.
60. Удовенко М. Діагностика психологічної готовності 6-річних дітей до навчання в школі // Початкова освіта, 2003. №18 (210). Травень. С.14-46.
61. Федорович Л.О. Підготовка дітей до школи в умовах навчально-виховного комплексу: Автореф. дис. ... канд.. пед. наук. Кривий Ріг, 2003. 20 с.

- 62.Філософський енциклопедичний словник/Гол. ред.: Л.Ф. Іллічів, П.Н. Федосєєв, Р.М. Ковальов, В.Г. Панів. К.: Рад. Енциклопедія, 1983. 840 с.
- 63.Хрестоматія з дитячої психології. Навчальний посібник для студентів / Упоряд і ред. Г.В. Бурменська. К.: Інститут практичної психології, 1996. 264 с.
- 64.Черепаня Н.І. Система концептуальних вихідних положень підготовки дітей до школи //Зб. наук. праць: Педагогічні науки. Вип. 38. Херсон: Вид-во ХДУ, 2005. С. 34-38.
- 65.Черепаня Н.І. Проблеми готовності дитини до школи // Педагогіка і психологія: Формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Зб. наук. праць. Вип. 33. Київ, 2004. С. 421-426.
- 66.Черепаня Н.І. Підготовка дошкільника в умовах комплексу «Школа-сад» // Таврійський вісник освіти, 2005. № 2 (10). С. 73-77.
- 67.Черепаня Н.І. Організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи, дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук 13.00.08 - дошкільна педагогіка. Херсон-2006.
- 68.Шиліна Н.Є. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі: Автореф. дис. ...канд. пед. наук. Одеса, 2003. 20 с.
- 69.Юдіна Є.Г. Психолого-педагогічна діагностика у системі дошкільної освіти: проблеми та перспективи // Психологічна наука та освіта, 2000. № 4. С.95-103.
- 70.Коломинский Я.Л., Панько Е.А. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста. – М.: Просвещение, 1988. 200 с.
- 71.Долман Л. Реалізація принципів наступності й неперервності між дошкільною і початковою освітою//Сучасна школа України, 2009. № 9.
- 72.Brandt R.M. The readiness issue today // The Recond. 1970. Vol.71. № 3. P.439-449.

73. Ossola Y. Predictive value of a work test with regards to school results and school achievements // Ned Tijdschr Psychol // 1970. Mar. Vol. 25 (3). P.178- 202.
74. Parcinson C.E., Wallis S., Harvey D. School achievement and behaviour of children who were small-for-dates at birth // Dev Med Child Neurol. 1981. Feb. Vol. 23(1). P. 41-50.
75. https://s-marchenko.blogspot.com/2016/10/blog-post_44.html
76. http://old.mon.gov.ua/images/files/doshkilnacerednya/doshkilna/progr_rozv/1.pdf